

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VI. De Connexione Virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

non nascitur ex solo appetitu sensitivo: nam etiam ipsa voluntas habet in se proprias passiones, utiliter per habitum superandas. Deinde independenter ab actibus appetitus, voluntas indubie habet difficultatem circa objecta fortitudinis v.g. mortem seu pericula illius. Probatur III. Quia etsi in objectis nulla foret specialis difficultas, ipsa tamen voluntatis indifferentia sufficere posset ad habitum: sine dubio enim per exercitium actuum compararet speciale inclinationem ac facilitatem circa talia objecta, adeo et postea difficilius se ab illorum amore cohiberet. Quod etiam in objectis naturae delectabilibus ostendit ipsa experientia: ad illa enim etsi homo sit ab initio inclinatus, per exercitium tamen vitiosum acquirit multo maiorem inclinationem. Quinimmo si in voluntate non darentur habitus virtuosus fertilitatis & temperantiae, licendum potius foret, ipsam voluntatem munus harum virtutum subire, quatenus suppositis supponendis ex se est facilis & expedita ad actus bonos in istis materiis. Sicuti nonnulli, ab Angelis non patientibus difficultatem in bono excludunt virtutes morales superadditas, dicentes ipsas potentiam voluntatis subire singularum officium, quatenus ad singulorum actus est prompta & expedita. Denique, ut ad hominem arguamus contra adversae partis Auctores, existimantes habitum virtutis etiam independenter a prudentia non posse inclinare in malum; item in iustis dari temperantiam & fortitudinem per se insulam: manifestum est habitum appetitus sensitivi; utpote non inclinantes in ipsam honestatem, sed in actum physice quasi spectatum, posse inclinare in actus vitiosos: cum nihil obstat posset, nisi quod virtus tantum respiceret actus sub motivo honestatis. Similiter nulli veri specie Virtutes supernaturales adscribuntur appetitui sensitivo, in quo tantum sunt qualitates materiales, inclinantes similiter tantum in actus materiales ejusdem potentiae, non autem efficientes actus supernaturales & spirituales voluntatis.

Nunc inquiritur, utrum saltem alicui habitus proportionati in appetitu sensitivo generentur. Ad quod Scotus sup. n. 13. & alii Doctores satis communiter respondent affirmativè: nam experimur per exercitium passionis ipsius appetitus valde componi; id autem non potest tribui habitibus voluntatis; voluntas enim immediatè non dirigit appetitum, immo in motibus primò primis appetitus illam praevinit; quae proinde praeventio non potest fieri per subsequens voluntatis exercitium; sed per praevium habitum ipsius appetitus. Deinde sicut voluntas, sic & appetitus sensitivus, per exercitium fit facilis & inclinatus in objectum virtuosum, licet voluntas sola illud appetat sub ratione honestatis. Denique appetitus sensitivus

non obedit per omnia voluntati; ergo ut facilius obediat, necesse est ipsum habituari circa idem objectum, circa quod est habituata voluntas.

Utrum verò tales habitus in appetitu sensitivo existentes appellandi sint virtutes, est controversia de nomine. Certè non sunt ita appellandi in omni rigore: cum virtus proprie sit habitus electivus, adeoque pertineat ad potentiam electivam, id est, voluntatem. Deinde in nulla potentia est proprie virtus, in qua esse non potest proprie virtutis actus, hic autem in appetitu sensitivo esse non potest, cum ille tantum versetur circa delectabile seu commodum, actus autem virtuosus versari debeat circa honestum ut sic. Alioquin quia tales habitus, dum inclinant in actus sensitivos, per sympathiam etiam inclinant voluntatem ad actus bonos & honestos, eisdemque subserviunt ac velut subsidiarii sunt, possent largè appellari virtutes: maxime quia motus inordinati appetitus sensitivi solent quoque largè peccata & moraliter mala appellari, & habituales inclinationes correspondentes, vitia.

Sed difficultate non caret, cur potius datur habitus in appetitu sensitivo, quam in potentia loco motiva: cum ambae potentiae sint necessariae & ad unum determinatae. Deindeposito voluntatis imperio, appetitus obedit necessario, si possit; vel necessario non obedit, si non possit; ut autem obedire possit, non facit habitus, qui videlicet non dat, sed supponit posse, & tantum addit facilitatem. Nihilominus responderi in primis potest non deesse, qui etiam ponunt habitum in potentia locomotiva, in quantum movetur motu arbitrario; eò quod etsi despotice obediat, & necessario eliciat actum suum; tamen non nisi applicata à voluntate, & in quantum applicata: tunc autem efficit quidem motum necessario; tamen illum, quem efficit, praesente habitu efficit expeditius, ut patet in cytharædis &c. Deinde differentia inter utramque potentiam est, quod locomotiva obediat despotice; appetitus autem potestice, & saepe resistat: adeoque habitus in eo plurimum conducunt, ut obediat eà occasione, quâ non obediret, si habitu caretet; etsi equidem quando tunc obediret, necessario id faciat. Itaque habitus praestant, ut appetitus minus reluctetur, & obediat voluntati imperanti v.g. remisè, qui alias non obediret, nisi efficacius imperanti.

QUESTIO VI.

De Connexione Virtutum.

Dico I. Virtutes sunt necessario connexae cum prudentia proportionata. Dico proportionata: totalis cum prudentia

54. An istem sint appellandi virtutes.

55. An vel cur potius in appetitu, quam in loco motiva huiusmodi habitus generentur.

56. Virtutes sunt connexae.

53. An habitus proportionati generentur in appetitu sensitivo.

Herinc Sum. Theol. Pars III.

24 cum
proportio-
nata pruden-
tia.

dentia habet plures partes non necessariò
connexas, five partiales habitus disparatos
circa disparatas & varias diversarum virtu-
tum materias. Conclusio patet ex dictis hac
disp. 9. 1. 2. 8. ubi ostensum est completam ra-
tionem virtutis exigere conformitatem cum
prudentia. Confirmatur: quia nulla virtus
acquiritur sine actu bono; adeoque elicitò
ex dictamine rectæ rationis; ex hoc autem
dictamine pariter gignitur habitus propor-
tionata prudentiæ. Defectiva verò pruden-
tia possit quædam absolvent habitus virtuo-
sus non destrui, si videlicet intellectu erran-
te, voluntas non sequatur iudicium erro-
neum, sed ab agendo abstineat: id tamen non
est natum contingere, neque habitus reman-
ens retinebit completam rationem virtu-
tis, quæ non possit inclinare in actum vicio-
sum: immo non poterit exire in actum vir-
tuosum, nisi deinde accedat dictamen pru-
dentia.

57.
Ipsa verò
non neces-
sario depen-
det à vir-
tute morali.

Dico II. Prudentia non necessariò de-
pendet à virtute morali. Est scoti d. 36. n. 14.
& passim aliorum, contra D. Thomam q. 58. a.
5. & quosdam alios. Ratio est: quia potest
intellectus rectè dictare aliquid agendum
(unde generabitur habitus prudentiæ)
quamvis voluntas dictamen intellectus in
agendo non sequatur; in qua proinde non
oriatur virtus moralis defectu virtuosæ ope-
rationis. Similiter aliquis virtute præditus
potest servatâ prudentiâ virtutem moralem
amittere, v.g. temperans, si retento dicta-
mine rectæ rationis practicæ de objecto
virtutis, incipiat contra illud scienter male
operari, juxta illud Poëtæ:

Videò meliora proboque

Deteriora sequor.

Talis enim expellet habitum virtutis mora-
lis per actum contrarium, retentâ tamen pru-
dentiâ; utpote cui per actum contrarium
ive errorem non contravenit.

Quo sensu
errare dis-
cuntur, qui
peccant.

Nec obstat illud Psalms. 14. Errant, qui
operantur malum. Nam loquitur Sapiens de
errore morum, qui consistit in deflexione à
via mandatorum & regula rectæ rationis.

58.
Qualiter
malitia ex-
cacet intel-
lectum.

Fatendum tamen est, ordinariè verum
esse, quòd vulgò dicitur: *Malitia excacat in-
tellectum*; Et quòd ait Philosophus 3. Ethic. 4.
Qualis quisque est, talis sibi finis videtur. Et ite-
rum: *Omnis pravus ignorat, quæ agere oportet, &
à quibus est abstinendum*. Primum, quia affe-
ctus avertit intellectum à consideratione
recti: qui si, ut oportet, illud vivaciter per-
penderet, affectus rarò peccaret. Secundo,
quia frequenter inde ad falsa & imprudentia
iudicia affectui depravato consona intelle-
ctus deflectit. Tertio, quia affectus ap-
plicat intellectum ad consideranda media
fini malo accommodata; idque frequen-
ter sine errore aut imprudentia: cum sicuti
ad bonum, sic etiam ad malum finem
dentur & inveniuntur media verè accom-
modata; sicut divitiæ sunt verè accom-

modatæ ad luxum. Propriè autem im-
prudencia solum habet locum in secundo
modo allegato, & per eum prudentia
proportionata verè destruitur; sed iste
modus non necessariò aut semper inter-
venit.

Dico III. Virtutes morales non sunt
necessariò inter se connexæ, quin una per
se loquendo possit sine altera acquiri vel
conservari. Ita D. Bonaventura, Scotus, Nomi-
nales 3. d. 36. Vasquez, Azorius & alii, contra
Thomam, quos sequitur Suarez, Valentia &
alii. Probatur: quia hæc virtutes sunt perfe-
ctiones realiter distinctæ, nec una est pars
vel proprietas alterius; nec est ulla prorsus
ratio necessaria connexionis ex parte ma-
teriæ aut aliunde: ergo potest una haberi
sine alia, non minus, quam una scientia si-
ne altera. Deinde diversi non habent occa-
sionem variarum virtutum, v.g. liberalitatis,
virginitatis, fidei conjugalis, bellicæ forti-
tudinis &c.: qui tamen possunt frequenter
se in materia & honestate aliarum virtutum,
v.g. orationis, abstinentiæ &c. exercere, a-
deoque virtutes illas etiam perfectè acquirere
ac servare, etiam si honestatem prio-
rum virtutum nequidem considerent. Con-
firmatur: quia potest aliquis esse maximè
justus, qui tamen sit deditus vitio morositatis,
libidinis &c.

59.
Virtutes
morales non
sunt neces-
sariò inter se
connexæ.

Nec obstat, quòd Gregorius l. 22. Moral. c.
1. dicat: *Si quis quædam virtute pollere creditur
tunc veraciter polles, cum vitiis ex alia parte non
subjacet. Et l. 21. c. 3. Una virtus sine alia vel nulla
est omnino, vel minima*. Nam Resp. cum Scoto
suprà non esse virtutes principia merendi,
quandiu deest una virtus, quæ sub mortali
requiritur, ita ut absentia talis virtutis sit
mortale peccatum: quòd certum est.

Explicatum
autem que-
dam 5. Gre-
gorii.

Adverte tamen, subinde per accidens
conducere, aut quodammodo requiri ad
conservationem alicujus virtutis confor-
tialia alterius; eò quòd subinde materia
certæ alicujus virtutis necessariò simul ex-
ercendæ sese offerat: qualiter ad servandam
continentiam in Martyribus requirebatur
fortitudo, ne metu mortis Continentiam
perderent, & ad servandam justitiam quan-
doquæ requiritur liberalitas, quæ compe-
scat impetum avaritiæ circa bona aliena
&c. Et hoc modo Scotus sup. num. 10. expo-
nit quasdam Auctoritates, quæ dicunt vir-
tutes instar sororum esse connexas. Sed hoc
non semper ulivient, neque etiam obstat,
quòd minus dum talis occasio sese non of-
fert ejusmodi quoque virtus sine altera ac-
quiratur. Quemadmodum charitas Dei
frequenter afficitur occurrente difficul-
tate in materia virtutum moralium, si pec-
cator justificatus non sit illis præditus; &
tamen certissimum est charitatem posse reci-
pi ab homine per contritionem, qui ple-
nisque virtutibus moralibus careat. Adde,
quòd in simili occurrentiæ materiæ diver-
sarum

60.
An vel
qualiter
interdum
ad unam
virtutem
requiritur
per accidens
confortium
alterius.

sine alia vel nulla est omnino, vel minima. Nam Resp. cum Scoto supra non esse virtutes principia merendi, quam diu desit una virtus, quæ sub mortali requiritur, ita ut absentia talis virtutis sit mortale peccatum: quod certum est.

Adverte tamen, subinde per accidens conducere, aut quodammodo requiri ad conservationem alicujus virtutis confortium alterius; eò quòd subinde materia certæ alicujus virtutis necessariò simul exercenda sese offert: qualiter ad servandam continentiam in Martyribus requirebatur fortitudo, ne metu mortis continentiam perderent, & ad servandam justitiam quandoque requiritur liberalitas, quæ compescat impetum avaritiæ circa bona aliena &c. Et hoc modo Scotus sup. num. 10. exponit quasdam Auctoritates, quæ dicunt virtutes in se sororales esse connexas. Sed hoc non semper ut venit, neque etiam obstat, quòd minus dum talis occasio sese non offert ejusmodi quoque virtus sine altera acquiritur. Quemadmodum charitatis Dei frequenter amittitur occurrente difficultate in materia virtutum moralium, si peccator justitiam non sit illis præditus; & tamen certissimum est charitate in posse recipi ab homine per contritionem, qui plerique virtutibus moralibus caret. Adde, quòd in simili occurrentia materiæ diversarum virtutum, fortitudo v.g. sit quidem utilis ad servandam castitatem: tamen nec sufficiens, nec simpliciter necessaria. Non quidem sufficiens: quia tanta quanta sit, nihil juvabit sine speciali gratia Dei. Non absolutè necessaria: quia talis poterit cum gratia Dei superare pericula mortis, etsi numquam se excruciet in materia fortitudinis. Deinde contra similia pericula potest castus animus se præmunire sæpe & ferventer proponendo amore castitatis ista contemnere: quæ quidem proposita essent actus elicitæ virtutis castitatis. Et quidem ordinariè in similibus periculis animus castus contemnet mortem, non ex proprio motivo fortitudinis, sed potius castitatis vel charitatis.

60. An vel qualiter interdum ad unam virtutem requiratur per accidens confortium alterius.

61. Respon. Virtutes morales esse sine Theologicis, nisi ab ipse fiat.

Immo absque omni nisi a Dei.

Dico IV. Virtutes morales non sunt necessariò connexæ cum Theologicis, quin sine his possint existere. Ita Scotus supra & alii Doctores communiter. Probatur: quia nulla ostendi potest dependentia virtutis moralis acquisite à Theologicis: objectum enim virtutis moralis v.g. temperantiæ, justitiæ, potest absque virtutibus Theologicis earumque objecto proponi v.g. Hæreticis, immo & Gentilibus: Deus quoque potest dare gratiam, quatenus & quando esset necessaria ad moraliter bene operandum.

Et hæc Conclusio non tantum est vera de illis, qui saltem naturaliter cognoscunt Deum, sed etiam de illis, qui verum Deum nullatenus cognoscunt: nam cognitio Dei

Hericæ Sum. Theol. Pars III.

non est necessaria, ut proponatur honestum objectum virtutis moralis; sicut nec ut proponatur objectum oppositum inhonestum: v. g. dignum & rationale esse hominem honorare parentes, reddere cuique debitum, succurrere innocenti oppresso &c.

Nec obstat illud Apostoli ad Rom. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Nam per fidem ibi intelligitur credulitas, seu dictamen conscientie: juxta Patres & Expositores passim. Si autem cum Augustino intelligeretur fides Catholica, non esset locus exponendus negativè, quasi propriè peccatum sit, quidquid non procedit ex dictamine fidei Catholicæ; sed contrariè, quidquid scilicet est contra dictamen talis fidei.

Non obstat etiam illud ad Hebr. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Intelligitur enim eo modo, quo placent justis & amici. Aut certè per placere intelligitur sic operari, ut quis apud Deum mereatur de condigno sive congruo vitam æternam, aut bona aliqua ad hanc conducentia.

Non obstat III. Augustinus, qui vanis locis, signanter l. 4. contra Julianum c. 3. videtur docere, quòd in infidelibus non dantur veræ virtutes, aut opera absolutè bona, eò quòd etsi sint bona ex officio seu objecto, non tamen ex fine defectu relationis in Deum, quem verà fide non reverunt. Unde quamvis referrentur in honestatem ipsius virtutis moralis, non essent equidem opera absolutè bona. Nam (ut ait idem Augustinus l. 19. de Civ. c. 25.) nec a quibusdam tunc verè & honesta videntur esse virtutes, cum referuntur ad se ipsas, nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflata & superba sunt, ideoque non virtutes, sed vestra judicanda sunt.

Respondetur Augustinum, ut doctrina illius consonet veritati ac rationi, & ut argumenta ejusdem bene probent, nec censeatur docere quod in Bajo expressè est condemnatum; scilicet intelligendum esse de virtute frivola & utili ad vitam æternam, a Deo; loqui de virtute in strictiori acceptione. Unde Augustinus ibid. contra Julianum ait: Si ergo ad consequendam veram beatitudinem nihil prosunt homini virtutes, nullo modo possunt esse veræ virtutes. Et in fine: Sufficit, quòd apud Deum steriles sint; ac per hoc non bona. Simili exaggeratione eodem cap. dicit: Absit, ut in aliquo sit vera virtus, nisi fuerit justus. Et circa finem capituli rursus requirit fidem per dilectionem operantem. Quare etiam nos non solum ex officio, sed potissimum ex fine virtutem metimur: dicimus tamen finem virtutis moralis secundum se esse honestum Deoque placitum; etiam sine expressa relatione in Deum; quæ etsi requireretur, adhuc non esset necessaria fides infusa, ut verba Augustini sonare videntur, sed sufficeret cognitio

62. Explicatur dictum Apostoli: Omne quod non est ex fide, peccatum est.

Item illud: Sine fide impossibile est placere Deo.

63.

Augustinus non sensisse omnia opera infidelium esse peccata seu non virtutes.

nitio Dei naturalis. *Julianum* autem solum officium seu objectum ad virtutem exegisse ex eo colligi videtur, quod *Augustinus* ibidem toties ei opponat exempla ex officio bona, sed sine positivè malo vitiosa: hoc enim aliàs foret extra propositum nulliusque roboris. Aut certè virtutes naturales viribus arbitrii exercitas contendebat non esse steriles, sed fructuosas in ordine ad æternam beatitudinem.

64. Virtutes ad seipsas relatas quo sensu vocentur.

Quod igitur virtutes ad se ipsas relatas *Augustinus* vocet inflatas & superbas, non potest intelligi de illis secundum se: quæ enim posset esse superbia in eo, quod aliquis humiliter aut temperatè vivat, eò quod putet id esse honestum & hominem decens? Solum ergo hoc verum est occasionaliter, quatenus videlicet inde facile potest operans, sublimiore fine non contentus, superbire ac vanè gloriari, prout plerumque Gentiles Philosophi fecerunt. Aut certè id verum est de illis, qui in virtutum moralium exercitio statuebant summum suum bonum ac felicitatem. Alioquin ipse *Augustinus* lib. de Spiritu & Littera c. 27. admittit in infidelibus aliqua bona opera ad salutem æternam non proficua. Sine quibus (inquit cap. 28.) difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis invenitur; eaque cap. 27. fateatur talia, quæ secundum regulam iustitiae non solum vituperare non possumus, verùm etiam merito iustè, laudamus. Addit tamen pauca in illis inveniri, quin sine pravo vitientur, dicens: Quamquam si descendiatur, quo sine fiant, vix inveniantur, quæ iustitiae debitam laudem defensionemve mereantur. Vix inquit reperiri in illis bona opera numeris omnibus completa, supponens reperiri aliquando, sed rarè, dum finis indebitus non præfigitur. Quo non præfixo, si infidelis malè ageret dando v. g. elemosinam, ei potius suadenda foret abstinètia à bono opere non præcepto, utpote non peccaturo, si omittat; peccaturo, si operetur.

65. Refertur doctrina requirens ad opus bonum coexistentiã charitativam.

Adverte olim fuisse quosdam Doctores, qui non solum fidem, sed etiam charitatem requirebant ad opus bonum. Unde est ille articulus damnatus in *Michaele Bajo*: Omne quod agit peccator aut servus peccati, peccatum est. Quibus etiam videtur favere *Augustinus* sup. & aliis locis. Item Scriptura *Isaia* I. ubi Deus videtur rejicere sacrificia & bona opera propter malitiam operantium. Et *Matth.* 7. dicitur: Non potest arbor mala bonos fructus facere. Denique sicut gratia, sanctificans dignificat opera hominis iusti, sic etiam peccatum videtur maculare omnia opera peccatoris.

66. Qua velut inimica sibi reprobat.

Sed hæc Doctrina est à tribus Pontificibus damnata. Immo expressè repugnat *Trentino sess. 6. can. 7.* ubi definit, non omnia opera, quæ ante justificationem fiunt, verè esse peccata. Et planè absurdum est, cogitare, quod peccator per actus fidei,

spei aut simplices ad justificationem se disponens, peccet: cum tamen actus illi sint operami, & aliàs peccator non posset se ad remissionem peccatorum, nisi peccando & Deum offendendo, exponere.

Augustinus autem explicandus est de opere condignè merito; vel quod peccator in peccato perseverans frequenter servit dominantì cupiditati. Quod verò attinet ad Scripturam, *Isaias* vel sequitur de tempore legis novæ, quo ceremoniarum antiquarum expirant, vel significat eiusmodi opera impiorum, cum tantum valeant ex fide & pietate operantiam, defectu illius Deo non placere, præsertim quia affectu manebant in peccatis obfirmati; vel denique loquitur de operibus sine aut prava circumstantiã vitiosis à populo illo gravi iniquitate, & durè cordis, Christus autem loquitur de falsis & veris Prophetis, seu Doctoribus quæ talibus, significans ex vera doctrina non oriri malos fructus, nec ex falsa bonos; licet falsi Doctores eam teneant simulatione sanctitatis, quæ tamen ex fructibus seu operibus facile poterit deprehendi, cum ita ferè soleat fieri, ut falsi Prophetæ non diu sub ovina pelle lateant, sed fructibus seu operibus sese prodant. Si autem per arborem malam & bonam intelligeretur mala & bona voluntas, non tantum esset sermo de ipsa potètia volitiva, sed de actuali voluntate interiori, quæ si bona sit, profert fructus seu opera externa bona, si autem mala, profert mala. Quod denique ad rationem attingit, inde potius confirmatur id quod diximus: nam sicut gratia non dignificat opera iusti indifferentia, aut venialiter mala; sic nec peccatum debet maculare omnia opera peccatoris.

66. Fundamta eiusdem dissolvuntur.

Dico V. Possunt è converso Virtutes Theologicæ existere sine moralibus. Patet: quia parvulis infunduntur in baptismo Virtutes Theologicæ, qui tamen nullà virtute morali acquisitã sunt præditi. Similiter adultus vitis plenus potest Virtutes Theologicas recuperare, adeoque justificari, qui tamen per actus contrarios vitia moralia nec destruxit, nec virtutes acquisivit. Hincque fit, tales, nisi fulciantur auxilio divino potentiori, rursus facile in peccata mortalia labi, & charitatem amittere.

67. Possunt virtutes Theologicæ esse sine moralibus.

Conclusio intelligitur de virtutibus moralibus & naturalibus: si enim darentur aliquæ supernaturales & per se insular, ut communior aliorum tenet opinio, hæc juxta eosdem non recipiuntur aut confervantur sine charitate, cuius sunt individua consociæ ac fructus, ut ipsi loquuntur.

Intellige, acquisitum.

Dico VI. Inter Virtutes Theologicas ea est connexio, ut Charitas esse nequeat sine fide & spe: è contrà tamen possit spes esse sine charitate, & fides sine utraque. Conclusio est recepta apud omnes Doctores. Prima tamen conclusionis pars est intelligenda

68. Charitas juxta præsentem vitam esse statum esse nequit sine fide & spe.

ligenda juxta praesentem vitae statum: nam charitas ex natura sua non pendet à fide, cum sufficiat adesse aliam notitiam supernaturalem: ideoque fide evacuata poterit optimè charitas Dei clarè visì manere in patria. Itaque hæc pars conclusionis probatur: quia charitas non infunditur, nisi simul inundantur aut certè infusæ supponantur spes & fides, ut patet ex *Trid. sess. 6. c. 7.* Neque etiam potest amitti spes, aut fides, nisi pariter amittatur, aut amissa supponatur charitas, cum fides tollatur tantum peccato mortali infidelitatis, spes peccato mortali desperationis, aut ad summum etiam indirecè per infidelitatem; hinc autem pariter adest causa destructiva charitatis, quæ amittitur quovis peccato mortali. Secunda pars patet in homine justo, qui labitur in peccatum mortale furti, fornicationis &c; is enim cum necdum desperet, amissa charitate retinet spem: quòd si insuper desperet, non fiat tamè infidelis, amissa etiam spe retinet fidem, quæ quidem per infidelitatem, non tamen per quodlibet peccatum mortale amittitur, ut docet *Tridentinum sup. addens can. 28.* fidem sine charitate esse quidem veram fidem sed non vivam.

Spes tamen sine charitate, & fides sine utraque potest existere.

69. Ut maneat una virtus, ut si infirmis seu non vivis.

Utrum verò fides & spes sine charitate, quæ dici solent informes, sint veræ virtutes, tantum potest esse quaestio de nomine. In qua *D. Thomas q. 3. art. 4.* inhærens locutioni quorundam Patrum docet non esse veras virtutes, eò quòd charitas earum forma & vita desit. Sed inhærendo communi definitioni Virtutis, & modo loquendi Scholasticorum rectius *Scotus d. 36. n. 21.* & plerique alii dicunt: quidem esse veras virtutes, non tamen vivas, id est, meritorias, eò quòd charitas sit forma earum, sed tantum extrinseca, tribuens illis vitam accidentalem seu vim merendi. Unde sicut corpus carens animâ, cui assimilatur fides informis *jac. 2.* manet verum corpus, etsi non vivum: sic virtutes carentes vitâ charitatis manent veri nominis (prout ipsum hodie sumitur) virtutes, eademque numero, dum sunt sine, & dum sunt cum charitate.

Quod si instituat comparatio spei ad fidem, constat eam non posse comparari sine fide: nam vel uterque habitus non infunditur, nisi simul cum charitate, vel saltem spes seorsim non infunditur, nisi prævio actu fiduciae seu spei; hic autem non elicitur, nisi prævio actu fidei, qui prout de pariter disponeret ad infusionem habitus fidei. An autem destructa per infidelitatem fide etiam destruat spes, dicitur *quæst. seq.*

70. An fides & spes infundantur ante charitatem.

Super est autem controversia scholastica, utrum fides possit primò comparari sine spe & charitate, aut spes sine charitate. Affirmant satis multi Doctores, signanter *Connec. de Fide d. 16. dub. 4.* ad primum

actum fidei elicitum ab infideli infundi habitum fidei, & ad primum actum spei habitum spei, etsi necdum sit elicitus sufficiens dispositio ad infusionem habitus charitatis. Idque apparet satis plausibile: cum enim habitus fidei & spei possint sine charitate remanere, & in actus exire, cur non possint sine ea infundi? Præsertim quia fieri potest, ut ad fidem conversus ob aliquem affectum erga peccatum diu perseveret in fide absque charitate, qui tamen non minus habitu fidei pro quotidiano actuum exercitio indiget, quàm fidelis, qui charitatem semel habitam per peccatum amisit. Præterea connaturalius videtur, ut ad dispositionem actus proportionati mox infundatur habitus. Unde etiam si actus v. g. fidei possit physicè producere habitum, produceret illum ante infusionem charitatis: adeoque videtur similiter Deus illum post o actu mox infundere.

Sententia affirmans cum suis probationibus alligatur.

Nihilominus opinio hæc nititur metis & incertis conjecturis: cum alioquin res ista pendeat à voluntate Dei, ex qua potuisset esse connexio in infusione, esto non foret in conservatione. Hanc porò subesse docet *D. Bonaventura 3. d. 23. in Expos. Textus dub. 6. & 4. d. 14. parte 1. art. 2. q. 3. Scotus d. 36. n. 30. Durandus, Occam, Richardus, Vega,* immò & *D. Thomas,* ut citat & sequitur *Arriaga disp. 16. de fide sect. 4.* Et favet *Tridentinum,* quod explicatis *sess. 6. c. 6. d.* dispositionibus actualibus fidei, timoris, spei &c. subdit *c. 7. hanc dispositionem justificationis ipsa consequitur.* consistens utique in infusione gratiæ & donorum, fidei scilicet, spei & charitatis, ut Concilium se ipsum explicat; quod prout de supponere videtur, necdum esse infusa. Unde subdit: *Hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum cui inseritur, fidem, spem & charitatem.* Per hoc autem quod subdit, *nam fides nisi ad eam accedat spes & charitas, neque unquam perfellit cum Christo &c;* non significat Concilium, de facto aliquando contingere, ut ad infusionem fidei non accedat spes & charitas, sed idum indicat insufficientiam fidei, si sola esset; prout de facto frequenter sola remanet. Præterea in justificationis augmento, sive fiat per merita sive per Sacramenta, semper augentur simul fides, spes, & charitas: ergo etiam semper primò simul infunduntur. Insuper peccator per actus fidei & spei non auget ipsos habitus, dum manet in malo statu: ergo nec illos accipit sine charitate. Denique per actus moraliter honestos non comparantur virtutes morales per se infusæ (quas Alii admittunt) ante Charitatem: ergo nec comparantur ante illam habitus fidei & spei.

71. Sententia Antiorum.

72. Fundamenta alterius sententia dissentientis.

Ad fundamenta oppositæ Sententiæ respondetur in primis fidem & spem posse dependere à charitate in fieri, & non in conservari: prout anima rationalis sic dependet